

SOSYAL BİLİMLER/ LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Konu: Enstitü Tez Yazım Kılavuzuna İSNAD Atıf Sistemi'nin Eklenmesi Hk.

İSNAD Atıf Sistemi, sosyal ve beşerî bilimler alanında hazırlanan akademik çalışmalarda kullanılmak üzere Türkiye merkezli ve Türkçe olarak geliştirilen akademik yazım, atıf ve kaynak gösterme sistemidir. Bilindiği üzere belli kurallara uyularak kaynak gösterme hem bilginin bilimselliğinin hem de fikrî mülkiyet haklarına saygının bir gereğidir. Bilimsel bir çalışmanın hazırlanmasında yararlanılan kaynakları, başka araştırmacılar tarafından tekrar ulaşılabılır ve kontrol edilebilir olacak şekilde bibliyografik bileşenleri ile doğru ve eksiksiz olarak araştırmalarda yazılmak durumundadır.

Günümüzde yaygın olarak kullanılan atıf ve kaynak gösterme sistemleri, 20. yüzyılın başlarından itibaren ortaya çıkmıştır. Chicago Sistemi'nin (*The Chicago Manual of Style*) ilk versiyonu 1906 yılında hazırlanmış ve 2017 yılında 17. edisyonu satışa sunulmuştur. 1952 yılında ilk versiyonu kullanıma sunulan APA'nın (*The Publication Manual of the American Psychological Association*) ise 2019 itibari ile 7. edisyonu piyasaya sürülmüştür. Aslı Türkçe olan *İSNAD Atıf Sistemi*, Sivas Cumhuriyet Üniversitesi tarafından desteklenen proje kapsamında, akademik yayıncılık alanında uzman öğretim üyelerinin ve hakemli dergi editörlerinin görüş, öneri ve değerlendirmeleri alınarak 2018 yılında geliştirilmiştir. Antropoloji, Arkeoloji, Coğrafya, Dil ve Edebiyat, Eğitim, Felsefe, Halkbilimi, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, İlahiyat, Psikoloji, Sanat, Sanat Tarihi, Sosyal Hizmetler, Sosyoloji ve Tarih gibi sosyal ve beşerî bilimler alanında akademik çalışmaların yazımında ve kaynak gösteriminde *İSNAD* ile ortak bir yazım standardına ulaşılması hedeflenmektedir.

İSNAD; akademik bir yazının başlığının nasıl belirleneceği, özetinin hangi bilgileri içermesi gerektiği, anahtar kavramların nasıl seçileceği, başlıklandırma formatının nasıl olması gerektiği, içerdiği tablo ve şekillerin nasıl oluşturulacağı, çalışmada kullanılan İngilizce, Arapça ve diğer dillerdeki eser adlarının ve müellif isimlerinin nasıl yazılacağı, tarih ve yüzyılların hangi şekilde gösterileceği, yayın etiği kapsamında nelere dikkat edilmesi gerektiği, istifade edilen kaynak eserden dolayı veya doğrudan nasıl alıntı yapılacağı, atıf yapılan kaynakların katalog bilgilerinin metin içinde veya dipnotta nasıl yazılacağı ve kaynakçanın nasıl oluşturulacağı gibi akademik yazım ve yayın etiği ile ilgili bilinmesi ve uygulanması gereken temel ilke ve kuralları içermektedir.

İSNAD'ın TÜBİTAK ULAKBİM TR Dizin ve DergiPark gibi akademik yayıncılıkla ilgili akademik dizin ve akademik yayın platformlarınınca kaynak gösterme biçimlerinden biri olarak sistem entegrasyonu yapılmış; Web of Science/Clarivate Analytics EndNote, ProQuest RefWorks, Zotero ve Mendeley gibi dünya çapında kullanılan atıf ve kaynakça düzenleme programlarına uygun şablonları hazırlanıp ücretsiz olarak kullanıma sunulmuştur. Türkçe olarak hazırlanan ilk ve tek yerli akademik yazım ve kaynak gösterme sistemi olan *İSNAD*'ın, Türkçenin bir bilim dili olma hedefine katkı sağlama misyonu da bulunmaktadır. Yıllardır kitap ve dergi yayımlayan birçok devlet kurumu ve üniversitenin, ortak bir akademik yazım ve kaynak gösterme sistemi üzerinde birliktelik sağlayamadıkları bilinmektedir. Hatta aynı kurumun farklı tarihlerde yayımladığı eserlerde bile çeşitli kaynak gösterme sistemlerinin kullanıldığı görülebilmektedir. Dahası çoğu zaman kullanılan aslı İngilizce olan kaynak gösterme sistemlerinin aslına tamamen uygun olarak kullanılmadığı da bilinmektedir. Bunda APA, Chicago, MLA gibi bu sistemlerin tam metinlerine ancak abonelik veya kitap formatının satın alınması ile ulaşılabilmesi ve öğrencilerin, araştırmacıların internetten ulaşılabildikleri 1-2 sayfalık örnekler üzerinden bunları kullanmaya çalışması etkilidir. Oysa APA'nın 7'nci, Chicago'nun 17'nci edisyonu İngilizce olarak satışa çıkmıştır ve internetten ulaşılan örneklerin çoğu, güncel edisyona ait değildir.

İSNAD Atıf Sistemi; öğrenciler, araştırmacılar, yayıncılar ile kurum ve kuruluşların hizmetine sunulmuştur. Ocak 2022 itibari ile sosyal ve beşerî bilimler alanında yayın yapan 125 hakemli dergi *İSNAD*'ı kullanmaya başlamıştır. Lisans mezuniyet tezi, yüksek lisans tezi ve doktora tezlerinin yazımında *İSNAD*'ın kullanılmasını öngören ve bunu tez yazım kılavuzlarına dâhil eden üniversitelerin sayısı artmaktadır. Ocak 2022 itibari ile *İSNAD*'ı 33 Enstitü tez yazım kılavuzuna eklemiştir. Ayrıca ulusal ve uluslararası sempozyum ve kongre düzenleyen birçok kurum ve kuruluş, katılımcılarından bildirilerini *İSNAD*'a uygun olarak hazırlamalarını talep etmeye başlamıştır. Ücretsiz olarak kullanıma

sunulan bu sistem, kullanıcı dostu internet arayüzü ve kaynakça düzenleme yazılım eklentileri ile hızla kabul görmekte ve benimsenmektedir. Kullanıcılar *İSNAD*'ın EndNote, Zotero, Mendeley ve RefWorks gibi atıf ve kaynakça düzenleme yazılım eklentileri sayesinde atıf ve kaynak gösterme işlemlerini daha kolay, daha hızlı ve hatasız olarak yapabilmektedirler. *İSNAD* yazım kılavuzu Türkçe, İngilizce, Arapça ve Farsça olarak hazırlanmış ve açık erişim olarak www.isnadsistemi.org adresinden kullanıma sunulmuştur. Ayrıca *İSNAD* web sitesinde, akademik araştırma ve yazıma ilişkin eğitim videoları ve seminerler de ücretsiz olarak erişime açılmıştır.

İSNAD'ın iki versiyonu bulunmaktadır: *İSNAD Dipnotlu* ve *İSNAD Metiniçi*. Sunulan bu alternatifler sayesinde atıf yapılan kaynağa dair bilgiler, metin içinde veya dipnotta gösterilebilmektedir. Örneğin psikoloji alanında hazırlanan bir tezde, kullanılan kaynağa *İSNAD*'a uygun olarak metin içerisinde "Tokur, 2021, 55" şeklinde atıf yapılabilmektedir. Antropoloji, Arkeoloji, Coğrafya, Dil ve Edebiyat, Felsefe, Halkbilimi, Hukuk, İktisadi ve İdari Bilimler, İlahiyat, Müzik, Psikoloji, Sanat Tarihi, Sosyal Hizmetler, Sosyoloji veya Tarih alanında hazırlanan çalışmalarda ise kullanılan eser dipnotta "Ali Bilgen, *Türk Tarihi* (Ankara: Oku Okut Yayınları, 2021), 32" şeklinde belirtilmektedir. Bununla birlikte gerek *İSNAD Metiniçi* gerekse *İSNAD Dipnotlu* sistemin tercih edildiği çalışmalarda, kaynakça tek bir biçimde "Soyad, Ad. Eser Adı. Basım Yeri: Yayınevi, Basım Tarihi (Bilgen, Ali. *Türk Tarihi*. Ankara: Oku Okut Yayınları, 2021)" şeklinde oluşturulmaktadır. Kaynakçada eser künye bilgilerinin belli bir standartta yazılması ve nokta (.) ile ayrılması araştırma ve yayınlarda kullanılan referansların veri tabanlarına kolayca aktarılmasına imkân vermektedir. Böylece atıf oranı ve etki değeri gibi bibliyometrik hesaplamalar yapan indekslere temiz veri sunulmaktadır. APA, Chicago ve MLA gibi uluslararası atıf ve kaynak gösterme sistemlerinin kaynakçada eser künye bilgilerinin nokta ile ayrılarak yazılmasını gerekli görmeleri de aynı fikre dayanmaktadır. *İSNAD*'ın kullanılması ile WoS, TR Dizin ve SCOPUS gibi akademik indekslere temiz veri sunulabilecek böylece atıf kaybı yaşanmadığından araştırmaların etki faktörleri doğru olarak hesaplanabilecektir.

İSNAD'ın kullanımı, tam metinlerine ancak satın alınarak veya abonelikle ulaşılabilen İngilizce atıf stillerinin Türkçe çevirilerinin kullanılmasından kaynaklanan eksiklikleri giderecektir. Bilindiği üzere ticari birer ürün olan APA, MLA ve Chicago gibi atıf ve kaynak gösterme sistemleri, bu stillerin basılı kitap formları ile online tam metin erişimlerinin ücretli olması ve öğrencilerin İngilizce dil becerilerinin yeterli düzeyde olmaması gibi nedenlerle ortaöğretim, lisans ve lisansüstü eğitim-öğretim aşamalarında tam olarak öğretilmemektedir. Örneğin Ocak 2022 itibari ile APA Kılavuzu 32 dolar, Chicago atıf sisteminin online bir yıllık bireysel abonelik ücreti 41 dolar ve matbu nüshası 95 dolardır. Yurt dışında üniversiteler, bu sistemlere abone olarak öğretim üyeleri ve öğrencilerin kullanımına ücretsiz olarak sunmaktadır. Türkiye'de ise bu sistemlere abone olan kurumsal kullanıcı sayısı çok azdır. Dolayısı ile öğrencilerin bu sistemlerin tam metinlerine ulaşmaları zorlaşmaktadır.

Türkiye merkezli olarak geliştirilen *İSNAD Atıf Sistemi*'nin dili, Türkçedir. *İSNAD*'ın hem tam metin erişimi hem de online kullanımı tamamen ücretsizdir, açık erişime açılmıştır.

Sistem Adı	Yayın Dili	Alan	İlk Edisyon	Güncel Edisyon	Erişim
Chicago The Chicago Manual of Style	İngilizce	Beşeri Bilimler	1906 203 Sayfa	17. Edisyon (2017) 1144 Sayfa Türkçe çevirisi henüz yapılmadı.	Tam Metin Ücretli 95 Dolar
APA The Publication Manual of the American Psychological Association	İngilizce	Psikoloji	1952 61 Sayfa	7. Edisyon (2019) 428 Sayfa Türkçe çevirisi henüz yapılmadı.	Tam Metin Ücretli 32 Dolar
İSNAD İSNAD Atıf Sistemi	Türkçe	Sosyal ve Beşeri Bilimler	2018 59 Sayfa	2. Edisyon (2019) 216 Sayfa Türkçe, İngilizce, Arapça, Farsça tam metin erişime açıktır.	Ücretsiz Açık Erişimli

APA, MLA ve Chicago gibi atıf ve kaynak gösterme sistemleri, çoğu kişinin zannettiği gibi sadece dipnot ve kaynakça oluşturma kurallarını içermez. Bu atıf sistemleri, akademik bir yazının başlık formatının nasıl olması gerektiği, dolaylı ve doğrudan alıntının nasıl yapılacağı, tablo ve şekillerin nasıl oluşturulacağı gibi akademik bir metin kaleme alınırken dikkat edilmesi gerekli tüm kural ve belirlemeleri içerirler. Oysa bu husus, yeteri kadar bilinmemektedir. İlgili sistemlerin İngilizce olarak hazırlanmış olmaları ile matbu nüshaları ve online tam metin erişimlerinin ücretli olmasının bu bilinmezlikte etkili olduğu söylenebilir.

Benzer şekilde *İSNAD Atıf Sistemi* de akademik yazımla ilgili bilinmesi gerekli tüm kuralları içermektedir:

- Akademik bir çalışma hazırlanırken başlığının nasıl belirleneceği,
- Özet kısmında asgari olarak hangi bilgilerin yazılması gerektiği,
- Anahtar kavramların nasıl belirleneceği,
- Başlıklandırmanın nasıl olacağı,
- Tablo ve şekillerin nasıl oluşturulacağı,
- Çalışmada kullanılan Arapça, Farsça, İngilizce ve diğer dillerdeki eser adlarının ve müellif isimlerinin nasıl yazılacağı,
- Tarih ve yüzyılların hangi formatta gösterileceği,
- Yayın etiği kapsamında nelere dikkat edilmesi gerektiği,
- İstifade edilen kaynak eserden dolaylı veya doğrudan nasıl alıntı yapılacağı, atıf yapılan kaynakların metin içinde veya dipnotta nasıl yazılacağı sistemde yer alır.

İSNAD; akademik çalışmalarda yaygın olarak başvuru kitap, makale ve tez gibi kaynaklara ek olarak sosyal medya mesajından nota kâğıdı türüne varıncaya kadar 41 veri türüne dair atıf ve kaynak gösterme kurallarını içerir.

İSNAD'ın yaygınlaşması, akademik yazımda sosyal ve beşerî bilimlerdeki standartlaşmanın sağlanmasına katkı sağlayacak ve yazarların işini kolaylaştıracaktır. Ayrıca akademik bir yazı kaleme alınırken dikkat edilmesi ve uyulması gerekli tüm bu incelikler; okur, öğrenci ve araştırmacılar tarafından rahatlıkla ulaşılabilir ve öğrenilebilir olacaktır.

Hâlihazırda akademik yazımla ilgili bütün bu hususlar *İSNAD* gibi belli bir sistem kapsamında yaygın şekilde öğretilmediği için yayıncılar, editörler, yayın kurulları, danışmanlar ve redaktörler; öğrenci ve yazarların yazım ve atıf hatalarını tashih etmek için yoğun çaba sarf etmek zorunda kalmaktadırlar. Ayrıca Türkiye merkezli bir atıf sisteminin ve bu sisteme ait yazılım şablon eklentilerinin bulunmaması, akademik bir yazı hazırlanırken kaynak gösterme yazılım kullanımının yaygınlaşmasını engellemektedir. Ne yazık ki her yıl yüzlerce yayın yapan kurum ve kuruluşun, benimsedikleri "Yazım ve Atıf Kuralları" için hazırlattıkları EndNote, Zotero ve Mendeley yazılım eklentileri bulunmamaktadır. Buna karşın *İSNAD*, matbu ve online olarak ücretsiz ulaşılabilir olduğu gibi bilgisayar yazılım eklentileri ile de yazarlara kolay bir kullanım imkânı sunmaktadır.

25-26 Aralık 2021 tarihlerinde Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin koordinesinde Kültür ve Turizm Bakanlığı, Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi, Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Anadolu Üniversite Kütüphaneleri Konsorsiyumu (ANKOS), Artvin Çoruh Üniversitesi, Atatürk Üniversitesi, Bursa Uludağ Üniversitesi, Harran Üniversitesi, Hitit Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi, İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi, Üniversite ve Araştırma Kütüphanecileri Derneği (ÜNAK) ve Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi iş birliğinde üniversitelerde bilimsel kitap ve dergi yayıncılığının mevcut durumu, sorun ve ihtiyaçları ile çözüm önerileri ve örnek uygulamalara yönelik 4. Türkiye Editörler Çalıştayı gerçekleştirilmiştir (www.editorlercalistayi.com). Çalıştayda editörler, yayıncılar, kütüphaneciler, araştırmacılar ve ilgili taraflarca önerilen kararlar, çevrim içi olarak oylamaya açılmıştır. Kabul edilen kararlar, 4. Türkiye Editörler Çalıştayı Kararları olarak ilgili kurumlara sunulmuştur. Aşağıda sunulan 26 ve 27 numaralı kararlar, tez yazım kılavuzlarında yer alan kaynak gösterme biçimleri ile ilgilidir:

26. İntihal ve çifte yayın gibi etik ihlallerin, yazarların akademik yazım ve araştırma etiğine dair bilgi ve farkındalıklarının artırılması ile azaltılabileceğine, lisans döneminden itibaren öğrencilere akademik araştırma ve yazım sistemlerinden birinin tam olarak öğretilmesinin gerekli olduğuna, Türkiye merkezli üretilen kitap ve dergilerin atıf değerlerinin doğru tespit edilebilmesine olanak sağlanması için akademik yazımda tercih edilecek kaynak gösterme sistemlerinin makine okumasına imkân sağlamasının ve Zotero, EndNote, Mendeley ve Citavi gibi yardımcı yazım araçları ile kullanıma uygun olmasının gerekli olduğuna, bu kapsamda yüksek lisans ve doktora tezleri ile makale ve kitapların yazımında bu niteliklere haiz olmayan ve sadece o kuruma özel kaynak gösterim biçimleri yerine APA, Chicago ve İSNAD gibi yaygın sistemlerden birinin tercih edilmesinin önerilmesine,

27. Akademik yazımda kullanılan APA, Chicago ve İSNAD gibi sistemlerden aslı İngilizce olanların yeni edisyonlarının Türkçe çevrilerinin yapılmamış olması, basılı ve elektronik türdeki tam metinlerin ücretli olması dikkate alınarak Türkiye merkezli geliştirilen ve açık erişim olarak kullanıma sunulan İSNAD Atıf Sistemi'nin enstitülere, dergi editörlüklerine ve yayıncılara tavsiye edilmesine karar verildi". (EK-1: Karekod- Türkiye Editörler Çalıştay Kararları).

İSNAD Atıf Sistemi Yükseköğretim Kurulu tarafından 02.02.2021 tarihli E-36054236-806.01.05-7281 sayılı yazı ile tüm üniversitelere duyurulmuştur (EK-2: Karekod- YÖK'ün İSNAD Atıf Sistemi Konulu Yazısı).

Enstitüler, karar vermeleri hâlinde *İSNAD Atıf Sistemi*'ni ücretsiz olarak kullanabilmektedirler. *İSNAD*'ın Türkçe, İngilizce, Arapça, Farsça vb. yazım kılavuzları, yazım araçları, eğitim videoları, öğrencilere yönelik eğitim seminerleri tamamen ücretsizdir ve açık erişimlidir. *İSNAD*, ücretsiz ve açık erişimli olarak hizmet sunma ilkesine bağlıdır ve hiçbir şart ve durumda ne şimdi ne de gelecekte ücret talep etmeyeceğini taahhüt etmektedir. Enstitüler; tez yazım kılavuzlarındaki kapak, dış kapak vb. her türlü şekilsel belirlemeler ile tez içeriğine dair her türlü şartlarını koruyarak kaynak gösterim sistemi olarak *İSNAD*'ın da kullanılabilmesini kılavuzlarına ekleyebilirler.

İSNAD'ın da kullanılabilceğini tez yazım kılavuzlarına ekleyen Enstitüler, Ocak 2022 itibari ile aşağıda belirtilmiştir;

- Aksaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Bölge Çalışmaları Enstitüsü
- Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi İslami Araştırmalar Enstitüsü
- Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Bayburt Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Bursa Uludağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Gaziantep İslam Bilim ve Teknoloji Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Gümüşhane Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Hitit Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Kastamonu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Kilis 7 Aralık Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Marmara Üniversitesi Ortadoğu ve İslam Ülkeleri Araştırmaları Enstitüsü
- Pamukkale Üniversitesi İslami İlimler Enstitüsü
- Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

- Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
 - Sinop Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
 - Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
 - Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
 - Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
 - Yozgat Bozok Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
 - Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- www.isnadsistemi.org/kullananlar

Bütün bu hususlar dikkate alınarak Enstitümüz Tez Yazım Kılavuzu'nda yer verilen atıf ve kaynakça gösterim sistemlerine İSNAD Atıf Sistemi'nin de eklenmesi hususunda; Gereğini arz ederim.

Unvan Ad Soyad
İmza

İSNAD İletişim

Dr. Abdullah Demir

İSNAD Atıf Sistemi Editörü

0 312 906 15 99

abdemir@ybu.edu.tr

www.isnadsistemi.org